

1998. november 3. - **Az indiánkérdéstől a NAFTA-együttműködésig - Beszélgetés a budapesti nagykövettel**

A mexikóiak ezen az őszön nem csupán nemzeti ünnepüket ülték, de - vallásos nép lévén - minden bizonnyal erősen imádkoztak is, hiszen bőven kijutott nekik az ég haragjából.

Különösen Chiapas tartományt sújtották az elemek, pedig az ottani embereket amúgy is az ág is húzza. A világgazdasági krízisről nem is beszélve. Erről is szó volt a Mexikó budapesti nagykövetével, Jorge Chennel folytatott beszélgetésben.

- Bárcsak kivonhatnánk országunkat a világgazdasági hatások alól, de hát ez nem lehetséges. Mexikót mind az ázsiai, mind az oroszországi krízis érintette, és ehhez járult az olaj világpiaci árának csökkenése. Az El Nino pedig először szárazságot, majd felhőszakadásokat okozott. Szerencsére mindez olyankor következett be, amikor a makroökonómiai mutatóink kedvezőek. 1997-ben a mexikói gazdaság 7 százalékkal növekedett, és az első félévi adatok szerint ebben az évben 5,4 százalékos növekedés várható. A legfontosabb növekedési mutatók szerint Mexikó jelenleg a második helyen áll a világ fejlődő országai között. Országunkban a munkanélküliség alacsony. 1995 óta csökken, 7,6 százalékról a tavalyi 3,7 százalékos értékre esett vissza. Az infláció ezekben az években szintén nagy mértékben csökkent, 52 százalékról 15,7 százalékra -mondja bevezetőül a nagykövet.

- Magyarországon a tequilát és a sombrero-t majd mindenki ismeri. Pár évvel ezelőtt a BNV-n néhány mexikói kereskedő bemutatta kínálatát. Amint később megtudtam, nem kötöttek sikeres üzletet. A nagy távolság miatt vannak-e távlatai a két ország kereskedelmének?

- Nagyon kedvezők a kétoldalú kereskedelem kilátásai. Tavaly a forgalom meghaladta a 150 millió dollárt. A mérleg kismértékben pozitív volt Magyarország javára. Azt tartom fontosnak, hogy a tendencia növekedést mutat. Még ennél is fontosabb azonban, hogy a forgalmazott áruk összetétele megváltozott. A hagyományos árucsoportokban élelmiszerek, textíliák - is van kereskedelem, de új terméknek számít az autóalkatrész, az elektronikai és számítógép alkatrész. Úgy gondolom, hogy az egyre erősödő globális versenyben Mexikó és Magyarország egymást kiegészítő országok, amelyek nem mezőgazdasági termékeket cserélnek iparcikkre, hanem két fejlett technológiával rendelkező ország egymás termékeit kiegészítő kereskedelmet folytat.

- Mexikóban sokfelé láthatók a multinacionális cégek üzemei. Néhány éve országuk tagja a NAFTA-nak, az észak-amerikai kereskedelmi együttműködésnek. Mi most állunk az EU-csatlakozás előtt. A mexikói kisvállalkozásoknak nagy próbatételt jelentett a NAFTA. Milyen tapasztalatokat szereztek ezen a téren?

- Önmagában nagyjelentőségű, hogy Mexikó a NAFTA tagja lett. Ez egyértelműen tükröződik a külkereskedelmi adatokban. A 220 milliárd dollár összértékű kereskedelmi forgalom mérlege pozitív Mexikó számára. A kivitel 85,8 százaléka kézműipari termék, a kőolajszármazékok aránya 10,3 százalék, a mezőgazdasági termékeké 3,5 százalék, 0,4 százalék pedig a bányászatból származik. Ez az exportösszetétel a NAFTA-ba való belépés előtt, a mexikói külkereskedelem liberalizálásával kezdődött. A belépéskor már voltak tapasztalataink a nyitott kereskedelemről. Természetesen a nyitásnak voltak következményei a vállalkozókra nézve. Akik nem tudtak alkalmazkodni, azok tönkrementek. Mások viszont éppen ennek hatására váltak versenyképesekké. Meg kellett tanulni versenyezni a külföldi cégekkel. A világ egyik

legnagyobb piaca az Egyesült Államoké, s a mexikói export elsősorban ezt célozza meg. A NAFTA eszközként is működött, hogy a versenyképességünk javuljon. Teljesen átláthatóvá és tisztává tette a két ország kereskedelmét. Ez különösen vitás esetekben fontos, hiszen két - egymástól nagyságrenddel különböző - ország kereskedelméről van szó.

- Zedillo elnök programjának fontos eleme a nagy és fontos gazdasági ágazatok, vállalatok - a villamosenergia, a földgázvagyon, a repülőterek - privatizációja. Ehhez hasonló a helyzet nálunk is. Milyen tapasztalatokat szereztek e téren?

- A vége felé közeledő mexikói privatizációt sikeresnek - mondhatjuk. Korábban az állam nagyon sok vállalatnak - például szállodának és fogyasztási javakat termelő üzemnek - volt a tulajdonosa, ami indokolatlan. A tavalyi év végén már csak 189 stratégiai fontosságú vállalatot birtokolt. Sor került többek között hírközlési és vas-úttársaságok magánosítására is.

Természetesen Mexikóban is vannak olyan vállalatok, amelyek esetében az állam írja elő, hogy milyen elvek és normák szerint működjenek. — Mexikóváros néhány évvel ezelőtt a béke szigete volt. Újabban aggasztó híreket hallunk a közbiztonság romlásáról. 1996-ban fogadta el a kongresszus a szervezett bűnözés elleni törvényt. Nálunk az új kormánynak is egyik legfontosabb célkitűzése ez. Önöknek milyen eredményeik vannak?

- Bonyolult kérdés a bűnüldözés és a közbiztonság. Zedillo elnök - néhány héttel ezelőtt kiadott évi jelentésében - elismeri, hogy a közbiztonság szempontjából a kormány hatalmi szervei által hozott intézkedések nem voltak elég hatékonyak: „... az engedékeny törvények és az elégtelen reformok következményeitől szenvedünk, az igazságszolgáltatási intézményekben évek óta tapasztalható hanyagságtól, meggondolatlanságtól, a korrupciótól és azoktól a büntetésektől, amelyek a bűnözőknek sérthetetlenséget biztosítanak, hozzájárulva ezzel újabb bűncselekmények elkövetéséhez” - mondta az elnök.

- Ezek súlyos, de őszinte szavak.

- A szervezett bűnözés elleni törvényünk a kábítószer-kereskedelem és az emberrablások esetében sikeres volt. Sok nemzetközi bűnszövetkezést sikerült ártalmatlanná tennünk. Azt hiszem, hogy a közbiztonság javítása érdekében minden területen átfogó intézkedéseket kell tennünk. Elengedhetetlen a központi, a szövetségi és a helyi szervek jó együttműködése, és az állami szervek mellett a lakosságnak is részt kell vennie benne. A közbiztonság nem javítható úgy, hogy mindent mástól várunk. Ebben a rabló-pandúr játékban a lakosság türelme véges. A helyzet javítása érdekében éppen ezekben a napokban folynak tárgyalások az alkotmány módosításáról. A kérdés nagyon lényeges, hiszen fontos eleme a mexikóiak jó közérzetének.

- Magyarországon nem nagyon értik a Chiapasban történeteket. A konfliktus hátterében nyilván gazdasági, politikai, ideológiai és etnikai okok is meghúzódnak.

- A chiapasi konfliktus valóban nem egyszerűsíthető le a Zapatista Nemzeti Felszabadító Hadseregére. A helyzet ennél sokkal bonyolultabb. Az eredendő ok a szegénység, a társadalom peremére szorultság. Ez nem az utóbbi ötven évben alakult ki, hanem legalább ötszáz évre nyúlik vissza, ősi elmaradottság eredménye. Sajnálatos módon Mexikóban az őslakosok közösségei - majdnem mind az ötven - ebbe a szegény társadalmi csoportba tartoznak. Az ország északi és középső részein él, közösségeket is ugyanezek a gondok sújtják. Chiapasban növelik a bajt a nyelvi és a kulturális különbségek. Az őslakosok nagy része nem beszél spanyolul, illetve írástudatlan. A gazdák közül sokan földtulajdoni gondokkal küszködnek.

- Kié a föld?

- Meglehetősen összetettek a tulajdonjogi viszonyok. Emiatt sokan kifogásolják, hogy nincs földjük, másoknak van, művelik is, de a tulajdonjoguk nincs bejegyezve. A Zedillo elnök által

beterjesztett alkotmánymódosítási javaslat elismeri az indián kisebbség jogait nyelvi és kulturális területen. Lehetőséget biztosít arra, hogy ők válasszák meg - természetesen alkotmányos keretek között - a számukra legkedvezőbb együttélési formát. Lehetővé teszi többek között a kétnyelvű oktatást. A kezdeményezés alapgondolata az, hogy ezeken a területeken meg kell szüntetni a történelmi - szociális és kulturális - elmaradottságot.

- Végül néhány személyes kérdés. Hogy érzi magát a családja? Mivel tölti a szabad idejét?

- A két lányomnak is nagyon tetszik az ország, jól érzik magukat. Főként nekik, de a feleségemnek és nekem is fontos, hogy gazdag kultúrájú országban lehetünk. Sokat tettünk azért, hogy megismerjük a magyar gondolkodást és érzésvilágot. Szorgalmas múzeumlátogatók vagyunk, a főváros valamennyi múzeumában -jártunk már, némelyikben többször is. A Nemzeti Galéria Rippl-Rónai-gyűjteményét már háromszor láttam. Különösen a Nemzeti Múzeumban élhető át, hogy a magyarok elődei miként éreztek és éltek. A mexikói vállalkozókat igyekszem meggyőzni arról, ha kereskedni akarnak, először próbálják megismerni a magyarok mentalitását. Sajnos, nem tudok magyarul, de a kedvenc könyvesboltomban mindig félreteszik nekem az angolul megjelent irodalmi alkotásokat.

ZÉTÉNYI ZOLTÁN (- 1998.)